

רבינו חננאל

קיי

ואסיקנא כל דקפיד קפדי בהדיה. שני ביצים שני אגוזים שני קשואים ודבר אחר הלכה למשה מסיני, וגזרו רבנן על ד"א (כולהו זוגין) משום דגרשה לדביתהו ואולא ואנסבא לחנוואה שהוא רגיל בעלה קדמאה למשתי גביה ואשקיה זוגות כו'. קערות וכוסות אין בהן משום זוגות, זה הכלל כל שגמרו בידי שמים חיישינן. כגון פירות וביצים, גמרו בידי אדם לא חיישינן. אמר רב יוסף תרי דשכרא וחד דחמרא (לא) מצטרף (תרי דחמרי וחד דשכרא לא מצטרף) וסימנך כדתנן כל המחובר לו [מן החמור ממנו] הרי הוא כמוהו, היין טמא, קל ממנו כמו השכר טהור. כולי עלמא תרי אתבא וחד בתר תבא לא מצטרף, משום מעשה דרבה בר נחמני ופירי בפרק השוכר.

רשב"ם

איבדור תבלונייכי. יהו מפחרין תבלין שלכס: **פרחיה זיקא למוריקא חדא דנקטיסו**. ישא הרוח אותו בזסס חדש שאתן אוחותו צידכן לכסף צו: **אדחנני וחננכי לא אסיטי לגו**. כל זמן שחסו עלי מן השמים ואני חסמי על עזמי ואתם חסתינו **לגו**. כל זמן שחסו עלי ואמן חסתינו עליו לא צאתי ציינכס: **השאא דאסיטי לגו קרחנני וחננכי**. השתא צצאתי ציינכס יודע אני שנתקררו עלי רחמיכס וגם רחמי נתקררו שלא חסמי על עזמי. **ז"ל גרסי'** חרי חמימי צדיקולי צוייא צואה רותחת צסלים קרועין ייהא לפומייכו נשי חרשייתא אותן חרי ייהא מוונות לפיכס כשפניות צתשוצות הגאונים: **קפיד ארושמא דחצימא**. כשמוכרסי יין חוקקין פגימות צחצית למספר האיפות וקפיד עלייהו שלא יאלו צוגות: **כל דקפיד**. יותר מדאי **קפדי צהדיה השדים** להזיקו ודלא קפיד כ"כ לא קפדי צהדיה להזיקו ומיהו למיתש מייעי אפילו מאן דלא קפיד דלא קפדינן צהדיה דאי תימא דלא קפדי צהדיה כלל א"כ זוגות למה נזכרו צגמרא כך היה להם לחכמים לומר לא יזהר אדם צוגות דלא ליקפדו צהדיה: **וד"א**. עדיין יש פרי אחד שמקפדינן צוגותיו הלכה למשה מסיני דמוקי: **והא דאמרס לעיל עשרה אין צפן משום זוגות**. ה"מ היכא דליכא נשים כשפניות: **גם ציה**. פגע צו. ל"א הבין צו שהיה מסוכן: **אול חפקיה לדקלא**. מתוך חולי ודאגה נסמך עליו: **ה"ג לווח דיקלא ופקע צו**. והדקל יצא מכת הכשפים: **קערות**. אס אכל שמי קערות תצביל: **גמרו צידי שמים**. חיישינן דההוא דצר אחר דגורו צצבילו כל זוגות גמרו צידי שמים היי פירות וכל דדמי ליה: **תנות אין צה משום זוגות**. אס שמה צשמי חנויות לא אמרי' כשיי כוסות דמי. לשון אחר ועיקר תנות השומה צו זוגות לא קפדי מוזיקן עליה דלאו קציעותא היא וההוא עוצדא דלעיל דההוא גצרא דשמה צחנות כשפים שאני שעשתה לו גרשמו: **אורח אין צו משום זוגות**. דאינו יודע אס ישקוה עוד הלכך אכל כסא הוה ליה כנמלך: **אשה**. שאינה חשובה כאורח דמיא דאינה קצועה לשמות: **אספרגוס**. צלשון פסי קורין לכרוב אספרגוס וזהו ששנינו" הנודר מן הכרוב אסור צאספרגוס ומשקין הוה שעושין מכרוב ומיין ורגילין היו לשמותו צכל צוקר לרפואה קודס אכילה והלכך מצטרף לטובה ולא לרעה דמידי דרפואה הוה: **לטובה**. אס שמה שנים ושתה זה שלישי מצטרף לאפוקי מוונות: **לרעה**. אס שמה אי וזה שני לא יצטרף לראשון:

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

איבדור תבלונייכי. יהו מפחרים תבלין שלכס: **פרחיה זיקא למוריקא חדא דנקטיסו**. ישא הרוח אותו כרכוס חדש שאתן אוחותו צידכן לכסף צו: **אדחנני ואחננכי לא אסי לגו**. כל זמן שחסו עלי מן השמים ואני חסמי על עזמי ואתם חסתינו **לגו**. כל זמן שחסו עלי ואמן חסתינו עליו לא צאתי ציינכס: **השאא דאסיטי לגו קרחנני וחננכי**. הוהיל וצאתי ציינכס יודע אני שנתקררו רחמינן מעלי וגם רחמי נתקררו שלא חסמי על עזמי: **קפיד ארושמא דחצימא**. כשמוכרין יין חוקקין פגימות הרצה צחצית למספר האיפות וקפיד עלייהו רב דימי שלא ייחוס צוגות וילאו: **וד"א**. יש פרי אחד שמקפדינן צוגותיו: **והא דאמרן לעיל עשרה תמניא כו' אין צפן משום זוגות**. ה"מ היכא דליכא כשפים נשים כשפניות:

גם ציה. פגע צו: **ה"ג פקע הוה לווח דקלא**. יצא הדקל מכת כשפים: **קערות**. אס אכל שמי קערות: **חנוס אין צה משום זוגות**. אס שמה צשמי חנויות לא אמרינן כשמי כוסות דמי. לשון אחר חנות השומה צה זוגות לא קפדי מוזיקן עליה דלאו קציעותא היא וההוא עוצדא דלעיל כשפים שאני: **איספרגוס**. משקין לשמות קודס אכילתו צצוקר: **זוגי לתומרא**. אס אינו יודע אס שמה זוגות אס לאו ישמה דאס שמה זוגות הוהיל ודעתו לצרפן מצטרפין לטובה ואס לא שמה זוגות נמלך הוה ואין מצטרפות לרעה: **ואמרי לה זוגי לקולא**. שלא ישמה דכיון דשמי גלי דעתיה דקפיד אוונות ואי מעיקרא לאו צוגות קאי והשתא שמי הוה מצטרפי להו וקפדי להו צהדיה: **כל המחובר לו**. גבי טומאות קאי דתנן (כלים פכ"ו ט"ז) מפך חמשה על חמשה מחללת ששה על ששה והכי קאמר אס יש מחללת חמשה ואינו מקבל טומאה וטפח מפך מחובר לו הוהיל וחמור הימנו מצטרף לו ומקבל טומאה אצל אס מפך ארבעה וטפח מחללת מחובר לו הוהיל וקל הוה ממנו אין מצטרף לו: **ה"ג אמר רב נחמן פרי מקמי תכא וחדא אתבא מצטרפי חד מקמי תכא וסרי אתבא לא מצטרפי**. הוהיל ושמי אתבא זוגות לא מהני ליה צירוף: **ודכ"ע**. אפילו רב משרשיא תרתי אתבא וחד צתר תכא לא מצטרפי: **משום מעשה דרצה צר נחמני**. דאצרכינהו לאהדורי תכא קמיה צצ"מ צהשוכר את הפועלים (דף פו.): **כל המווג**. אס שמה יין מווג ואח"כ שמה משקה אחר המווג מצטרף צין לטובה צין לרעה:

חוץ

זוגי לתומרא. אס אינו יודע אס שמה זוגות אס לאו ישמה ואס שמה זוגות הוהיל ודעתו לצרפן מצטרפין לטובה ואס לא שמה זוגות נמלך ואינו מצטרף לרעה: **ואמרי לה זוגי לקולא**. שלא ישמה דכיון דשמי גלי אדעתיה דקפיד אוונות ואי מעיקרא לא צוגות הוה קאי והשתא שמי מצטרפי להו צהדי הדדי הלכך לא ישמה דאפילו אי צוגות הוה קאי דילמא כיון דלא קפיד לא קפדי צהדיה: **כל המחובר לו**. גבי טומאות קאי דתנן ט מפך חמשה על חמשה מחללת ששה על ששה וה"ק אס יש מחללת חמשה ואינו מקבל טומאה וטפח ממפך מחובר לו הוהיל וחמור ממנו מצטרף לו ומקבל טומאה אצל אס יש מפך ארבעה וטפח מחללת מחובר לו הוהיל וקל ממנו אין מצטרף לו. הכא נמי הוהיל ושמי תרי שיכרא והדר שמי חד חמרא מצטרף להם הוהיל וחשוב יותר: **ה"ג אמר רב נחמן פרי מקמי תכא וחד אתבא מצטרפין חד מקמי תכא וסרי אתבא לא מצטרפי**. הוהיל ושמי אתבא זוגות לא מהני ליה צירוף: **ודכ"ע**. אפי' לרב משרשיא תרי אתבא וחד צתר תכא לא מצטרפי: **משום מעשה דרצה צר נחמני**. דאצרכינהו תכא לאהדורי קמיה צצ"מ צהשוכר את הפועלים ט דאי חד צצמר תכא מצטרף לתרי דתכא לישקניהו כוס שלישי צצר תכא צלא אהדורי תכא: **כל המווג**. אס שמה יין מווג ואח"כ שמה משקה מווג אחר המווג מצטרף צין לרעה צין לטובה דכיון דתרווייהו מווגין ניניהו כמין אחד חשיבי ומצטרפי:

חוץ

מסורת הש"ס

א) [גדה סא.], ב) [זיל אולה], ג) [גירסת הערוך נווא ועי לעיל נו. בגמ' ובפירש"י שם ד"ה לאו וכו' וע"ע לקמן קיא. וזו כרע' ובפרש"י והרשב"ס סא.], ד) כלים פכ"ו מ"ג, ה) יש כהן עירבוב לשון ה' והמפך ו' על ו' וכמו שהביאו רש"י סוכה טו. ד"ה אע"פ וז"ע, ו) [ז"ע שפי' ל"א זה ממס כפי' הראשון], ז) [גדרס גג:], ח) [כלים פכ"ו מ"ב ושם איתא: העור חמשה על חמשה המפך ששה על ששה, וילמא שס המחללת, ט) [נדף פו.],

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה אדחנני ואחננכי לא אתיתי לנו:

תורה אור השלם

- ↑ מדבר באפל יתלך מקטב ישוד צִהָרִים: תהלים צא ו

<div></div>
לעזי רש"י

פלישדיין [פליישיי"ן]. שיתוק.
קרפ"ף [קפריי"ר]. שית-צלף.
שונדכי"ר [שורביי"ר]. תורר (אילן).
מורשי"ן [פליישיי"ן]. שיתוק.
שונבי"ר. [שורביי"ר]. תורר (אילן).

קיא:

האי מאן דמפני אגירדא (א דדיקלא: אי מיקטל קטינ. אס נקץץ האילן נהרג האיש ואס נעקר האילן האיש מת: ה"ג **הני מילי היכא דלא מנה כרעיה עילויה כו'**: (י) **האי מאן דמפני אגירדא** דדיקלא אחרא ליה רוח פלגא. פלשדיין בלע"ז: **זרדא**. כאז חזי הראש: **חמשה טולי הוו**. שרות רעה שורה תחתיהס: **טולא דננדא**. שס האילן: **טולא דפרחא**. זלף קרפ"ף בלע"ז: **זרדא**. שונדכי"ר: **טולא דארבא**. ספינה: **טולא דערבא**. זל אילן ערבה: דקשה סילויה. עזו: **דבי פרחא רוחי**. כך הוא שמס: **דבי זרדא**. שדים שמן: **דבי איגרי**. המזויין בגגות רשפי שמס: **ונפקא מינה**. לכתוב קמיעא בשס אילן) כגון אס הזוק תחת בי פרחא יכתוב לו קמיעא בשס רוחי: **למאי נפקא מינה לגוויי לה**. לברוח מפניה לפי שאין לה עינים ואינה רודפתו: גוייה. ברח מפניה: **כי אזולא נפקא אדיקלא**. כשהלכה אחריו נתקלה ונפלה על עיקר האילן: ה"ג **פקעה היא וזווח דיקלא**. יבש הדקל: **זר קשא**. שומר העיר: ה"ג **סודריה דמר דומא כי זורבא מרצנן**: בדקוטה למר לא ידע ליה למימר ברוך. שאינו יודע לבדך על הסודר ברוך עוטר ישראל): **זחשא**. קף הקדירה: **וסדר צנדא דכמא**. מתגלגל בתוך כד של כותח: **ומשכנה בטולא דחצבא**. חצב שמיחס יהושע צו לישראל את הארץ): **דלא חצב גרמירא**. שלא גדל אמה: ארבווא. עירון: **אדמסנא כרעיה**. צעוד שרגליו לחיס ממני הרחיפה: **סליא צניסא**. התולה פתו באויר בתוך סל אחד: **סלא לסילסיה**. לסלו ופת בתוכו: **נישוורא**. פירורין: **איסרא דמוזני**. מלאך הממונה לזמן מונוות: **נקוד שמיא**. לשון נקידו כמו מנקד חזירו לפיכך אינו רואה שיהו פרוים נשלכים לידס ברגל: **איסרא דעניוסא נבל שמיא**. (י) ושמא נכנס לבית שהוא רואה שאין נוהגים מנהג נקיות צפת: **לצרוקסי**. כליון עינים: **מפחד**. ואינו יודע למה:

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

האי מאן דמפני אגירדא (א דדיקלא: אי מיקטל קטינ. אס נקץץ האילן נהרג האיש ואס נעקר האילן האיש מת: ה"ג **הני מילי היכא דלא מנה כרעיה עילויה כו'**: (י) **האי מאן דמפני אגירדא** דדיקלא אחרא ליה רוח פלגא. פלשדיין בלע"ז: **זרדא**. כאז חזי הראש: **חמשה טולי הוו**. שרות רעה שורה תחתיהס: **טולא דננדא**. שס האילן: **טולא דפרחא**. זלף קרפ"ף בלע"ז: **זרדא**. שונדכי"ר: **טולא דארבא**. ספינה: **טולא דערבא**. זל אילן ערבה: דקשה סילויה. עזו: **דבי פרחא רוחי**. כך הוא שמס: **דבי זרדא**. שדים שמן: **דבי איגרי**. המזויין בגגות רשפי שמס: **ונפקא מינה**. לכתוב קמיעא בשס אילן) כגון אס הזוק תחת בי פרחא יכתוב לו קמיעא בשס רוחי: **למאי נפקא מינה לגוויי לה**. לברוח מפניה לפי שאין לה עינים ואינה רודפתו: גוייה. ברח מפניה: **כי אזולא נפקא אדיקלא**. כשהלכה אחריו נתקלה ונפלה על עיקר האילן: ה"ג **פקעה היא וזווח דיקלא**. יבש הדקל: **זר קשא**. שומר העיר: ה"ג **סודריה דמר דומא כי זורבא מרצנן**: בדקוטה למר לא ידע ליה למימר ברוך. שאינו יודע לבדך על הסודר ברוך עוטר ישראל): **זחשא**. קף הקדירה: **וסדר צנדא דכמא**. מתגלגל בתוך כד של כותח: **ומשכנה בטולא דחצבא**. חצב שמיחס יהושע צו לישראל את הארץ): **דלא חצב גרמירא**. שלא גדל אמה: ארבווא. עירון: **אדמסנא כרעיה**. צעוד שרגליו לחיס ממני הרחיפה: **סליא צניסא**. התולה פתו באויר בתוך סל אחד: **סלא לסילסיה**. לסלו ופת בתוכו: **נישוורא**. פירורין: **איסרא דמוזני**. מלאך הממונה לזמן מונוות: **נקוד שמיא**. לשון נקידו כמו מנקד חזירו לפיכך אינו רואה שיהו פרוים נשלכים לידס ברגל: **איסרא דעניוסא נבל שמיא**. (י) ושמא נכנס לבית שהוא רואה שאין נוהגים מנהג נקיות צפת: **לצרוקסי**. כליון עינים: **מפחד**. ואינו יודע למה: **דמסוכר רשב"ם**

דמפני אגירדא דדיקלא. דקל קלץץ. רוח פלגא. מורשיין בלע"ז: **זרדא**. כאז חזי הראש: אי מיקטל קטינ. אס נקץץ האילן נהרג האיש ואס נעקר האילן האיש מת: ה"ג **הני מילי היכא דלא מנה כרעיה עילויה: חמשה טולי הוו**. שירות רעה שורה תחתיהן: **טולא כנדא**. שס אילן: **טולא דפרחא**. זלף: **זרדא**. שונדי"ר: **טולא דארבא**. ספינה: **טולא דערבא**. זל אילן ערבה: **נופיה**. ענפיו: **סילויה**. עזו: **דבי פרחי רוחי**. אותן שדים דבי פרחי שמן רוחי ולקמן מפרש למאי נפקא מינה: **דבי זרדא שידי**. שמן: **דבי איגרי**. המזויין בגגות רשפי שמס: **ונפקא מינה לגוויי מינה**. לברוח מפניה לפי שאין לה עינים ואינה רודפתו: גוייה. ברח מפניה: **כי אזולא נפקא אדקלא**. כשהלכה אחריו נתקלה ונפלה על עיקר אילן: הכי גרסינן פקע היא וזווח דקלא. יבש הדקל: **זר קשא**. שוטר העיר: דקא סלו ציה חניגא בגווייה. דאילן: הכי גרסינן **סודריה דמר כזורבא מרצנן** דדיקנא ליה למר ולא ידע למימר ברוך. שאינו יודע לבדך על הסודר ברוך עוטר ישראל בתפארה): **זחשא צנדא וסדר צנדא דכמא**. מתגלגל בתוך כד של כותח: ואסדריה לרצ הווא מימיניה ולרצ פפא משמאליה: מאי שנא. כי איך חושש בי אס הזוק: **שעא קיימא לך**. עשיר אמה יש לך מול טוב ולא חיוק: **ומשכנא בטולא דחצבא**. חצב שמיחס צו יהושע את הארץ לישראל): **דלא חצב גרמירא**. שלא גדל אמה: ארבווא. עירון: ושפי טיף טיף. יין המטפטף מן החצית: **אדמיתנא כרעיה**. צעוד שרגליו לחיס צמי הרחיפה: **סליא צניסיה**. התולה פתו באויר בתוך סל אחד: **סלא סילסיה**. סל ופת בתוכו: **פארי**. מורסן: **נישוורא**. פירורין של פת: **נקיד שמיא**. לשון נקיות לפיכך אינו רואה שיהו פירורין נשלכין לידס ברגל: **איסרא דעניוסא נבל שמיא**. לשון לכלוך (י) ושמא נכנס צבית שהוא רואה שאין נוהגין מנהג נקיון צפת: **זעא**. צקערה: **לצרוקסי**. כליון עינים: **מפחיד**. ואינו יודע למה: **דמסוכר**

דמסוכר

האי מאן דמפני אגירדא דדיקלא אחרא ליה לדידיה רוח פלגא והאי מאן דמצלי רישיה אגירדא דדיקלא אחרא ליה רוח צרדא האי מאן דפסעי אדיקלא אי מיקטל קטיל אי איעקר מיעקר ומיית (א) הנ"מ דלא מנה כרעיה עילויה אבל מנה כרעיה עילויה לית לן בה ^בחמושה טולי הוי טולא דדיקלא יחידא טולא ^גדכנדא טולא דפרחא טולא דורדתא וא איבא דאמרי אף טולא דארבא וטולא דערבתא כללא דמילתא כל דנפיש ענפיה קשי טוליה וכל דקשי סילויה קשי טולי' לבר מכרו משא אע"ג דקשי סילויה לא קשי טוליה דאמרה לה שידא לברה פירחי נפשיך מכרו משא דאיהו הוא דקטיל לאבוך וקטיל לדידיה אמר רב אשי חזינא לרב כהנא דפריש מכולהו טולי בי פרחי רוחי דבי זרדתא שידא דבי איגרי רישפי למאי נפקא מינה לקמיעא דבי פרחי בריה שאין לה עינים למאי נפקא מינה לגוויי לה זימנא חדא הוה אזיל צורבא מרבנן לאפנויי לבי פרחי שמע דקא אתא עילויה וגזי לה כי אזלא חבקיה לדיקלא צווח דיקלא ופקעה היא ^דפרחא דבי זרדתא שידי הא זרדתא דסמיכה למתא לא פחתא מושתין שידי למאי נפקא מינה למיכתב לה קמיעא ^הההוא בר קשא דמתא דאזיל וקאי גבי זרדתא דהוה סמיד למתא עלו ביה שיתין שידי ואיסתכן אתא לההוא מרבנן דלא ידע דזרדתא דשיתין שידי היא כתב לה קמיע לחדא שידא שמע דתלו חניגא בגווייה וקא משרו הכי סודריה דמר כי צורבא מרבנן בדיקנא ביה במר דלא ידע ברוך אתא ההוא מרבנן דידע דזרדתא שיתין שידי הוה כתב לה קמיעא דשיתין שידי שמע דקא אמרו פנו מנייכו מהבא קטב מירי תרי קטבי הוו חד מקמי טיהרא וחד מבתר טיהרא דמקמי טיהרא קטב מירי שמו ומיחזי בי כדא דכמכא והדר ביה בחשא דבתר טיהרא ^וקטב ישוד צהרים שמו ומיחזי בי קרנא דעיזא והדר ביה כנפיא אביי הוה שקיל ואזיל ואזיל רב פפא מימיניה ורב הונא בריה דרב יהושע משמאליה חזייה לההוא קטב מירי דקא אתי לאפיה דשמאליה אהדרא לרב פפא לשמאליה ולרב הונא בריה דרב יהושע לימיניה אמר ליה רב פפא אנא מאי שנא דלא חשש לי אמר ליה את שעתא קיימת לך מחד בתמזו עד שיתסר ביה ודאי שכחי מכאן ואילך ספק שכחי ספק לא שכחי ומשתכחי בטולי דחצבא דלא חצב גרמירא ובטולי דצפרא ופניא דלא הוי גרמירא ועיקר בטולי דבית הכסא אמר רב יוסף הני תלת מילי יהיב ארבווא לנהורא (א) מן דסריק רישיה יבש ומן דשתי טיף טיף ומן דסיים מסני אדמייתניה כרעא תלאי בביתא קשי לעניותא כדאמרי אינשי תלא סילתא תלא מזוגיה ולא אמרן אלא ריפתא אבל בישרא וכוורי לית לן בה אורחיה היא פארי בביתא קשי לעניותא ^בנשורא בביתא קשי לעניותא כלילי שבתות וכלילי רביעית שרו מזיקין עילויה איסרא דמוזני נקיד שמיא איסרא דעניותא נבל שמיא צעא אפומא דחצבא קשי לעניותא מאן דשתי מיא בצעי קשי לברוקתי דאכיל תחלי ולא משי ידיה מפחיד תלתין יומין

רב אשי חזינא לרב כהנא דפריש מכולהו טולי בי פרחי רוחי דבי זרדתא שידא דבי איגרי רישפי למאי נפקא מינה לקמיעא דבי פרחי בריה שאין לה עינים למאי נפקא מינה לגוויי לה זימנא חדא הוה אזיל צורבא מרבנן לאפנויי לבי פרחי שמע דקא אתא עילויה וגזי לה כי אזלא חבקיה לדיקלא צווח דיקלא ופקעה היא ^דפרחא דבי זרדתא שידי הא זרדתא דסמיכה למתא לא פחתא מושתין שידי למאי נפקא מינה למיכתב לה קמיעא ^הההוא בר קשא דמתא דאזיל וקאי גבי זרדתא דהוה סמיד למתא עלו ביה שיתין שידי ואיסתכן אתא לההוא מרבנן דלא ידע דזרדתא דשיתין שידי היא כתב לה קמיע לחדא שידא שמע דתלו חניגא בגווייה וקא משרו הכי סודריה דמר כי צורבא מרבנן בדיקנא ביה במר דלא ידע ברוך אתא ההוא מרבנן דידע דזרדתא שיתין שידי הוה כתב לה קמיעא דשיתין שידי שמע דקא אמרו פנו מנייכו מהבא קטב מירי תרי קטבי הוו חד מקמי טיהרא וחד מבתר טיהרא דמקמי טיהרא קטב מירי שמו ומיחזי בי כדא דכמכא והדר ביה בחשא דבתר טיהרא ^וקטב ישוד צהרים שמו ומיחזי בי קרנא דעיזא והדר ביה כנפיא אביי הוה שקיל ואזיל ואזיל רב פפא מימיניה ורב הונא בריה דרב יהושע משמאליה חזייה לההוא קטב מירי דקא אתי לאפיה דשמאליה אהדרא לרב פפא לשמאליה ולרב הונא בריה דרב יהושע לימיניה אמר ליה רב פפא אנא מאי שנא דלא חשש לי אמר ליה את שעתא קיימת לך מחד בתמזו עד שיתסר ביה ודאי שכחי מכאן ואילך ספק שכחי ספק לא שכחי ומשתכחי בטולי דחצבא דלא חצב גרמירא ובטולי דצפרא ופניא דלא הוי גרמירא ועיקר בטולי דבית הכסא אמר רב יוסף הני תלת מילי יהיב ארבווא לנהורא (א) מן דסריק רישיה יבש ומן דשתי טיף טיף ומן דסיים מסני אדמייתניה כרעא תלאי בביתא קשי לעניותא כדאמרי אינשי תלא סילתא תלא מזוגיה ולא אמרן אלא ריפתא אבל בישרא וכוורי לית לן בה אורחיה היא פארי בביתא קשי לעניותא ^בנשורא בביתא קשי לעניותא כלילי שבתות וכלילי רביעית שרו מזיקין עילויה איסרא דמוזני נקיד שמיא איסרא דעניותא נבל שמיא צעא אפומא דחצבא קשי לעניותא מאן דשתי מיא בצעי קשי לברוקתי דאכיל תחלי ולא משי ידיה מפחיד תלתין יומין

המזויין בגגות רשפי שמן: **למיכסז קמיעא**. בשס אלו כגון אס הזוק תחת בי פרחי יכתוב לו קמיעא בשס רוחי: **למאי נפקא מינה לגוויי מינה**. לברוח מפניה לפי שאין לה עינים ואינה רודפתו: גוייה. ברח מפניה: **כי אזולא נפקא אדקלא**. כשהלכה אחריו נתקלה ונפלה על עיקר אילן: הכי גרסינן פקע היא וזווח דקלא. יבש הדקל: **זר קשא**. שומר העיר: דקא סלו ציה חניגא בגווייה. דאילן: הכי גרסינן **סודריה דמר כזורבא מרצנן** דדיקנא ליה למר ולא ידע למימר ברוך. שאינו יודע לבדך על הסודר ברוך עוטר ישראל בתפארה): **זחשא צנדא וסדר צנדא דכמא**. מתגלגל בתוך כד של כותח: ואסדריה לרצ הווא מימיניה ולרצ פפא משמאליה: מאי שנא. כי איך חושש בי אס הזוק: **שעא קיימא לך**. עשיר אמה יש לך מול טוב ולא חיוק: **ומשכנא בטולא דחצבא**. חצב שמיחס צו יהושע את הארץ לישראל): **דלא חצב גרמירא**. שלא גדל אמה: ארבווא. עירון: ושפי טיף טיף. יין המטפטף מן החצית: **אדמיתנא כרעיה**. צעוד שרגליו לחיס צמי הרחיפה: **סליא צניסיה**. התולה פתו באויר בתוך סל אחד: **סלא סילסיה**. סל ופת בתוכו: **פארי**. מורסן: **נישוורא**. פירורין של פת: **נקיד שמיא**. לשון נקיות לפיכך אינו רואה שיהו פירורין נשלכין לידס ברגל: **איסרא דעניוסא נבל שמיא**. לשון לכלוך (י) ושמא נכנס צבית שהוא רואה שאין נוהגין מנהג נקיון צפת: **זעא**. צקערה: **לצרוקסי**. כליון עינים: **מפחיד**. ואינו יודע למה: **דמסוכר**

מסורת הש"ס

א) [לכאורה צ"ל ארבעה],
ב) [גבי הערוך דסינא ועי' רשב"ם צ"ע ממ: ד"ה תלי לפסין],
ג) [שבת קי. וע"ש פרש"י צ"ע קי: וע"ש רשב"ם],
ד) [מולין קה:],
ה) [גרשז"ס אלו],
ו) [ברכות ס:],
ז) [צ"ע טו, ח] [ברכות ס:],
ט) [צ"ע טו,

הגהות הב"ח

א) גבי ומיית ורב"מ דלא:
ב) שם מאן דסריק וכו' ומאן דשמי וכו' ומאן דסיס מסני אדמיתנא כרעא:
ג) רש"י ד"ה האי מאן קודם ד"ה אי מיקטל:
ד) ד"ה איסרא דעניותא נבל שמיא נכנס לבית שרואה כז"ל ומיכסז ושם ממח:
ו) רשב"ם ד"ה איסרא וכו' ללבוך ואינו נכנס צבית וכו' מנהג ביוון צפת:

הגהות הגר"א

[א] גבי טולא דזרדתא טולא דערבתא א"ד אף טולא דארבא כללא כו' כז"ל (ובזה מיושב מ"ש בזהגהות הגרי"ב וע"ש כ"א במסרת המאור): [ב] שם פרחא. ממח:

מוסף רש"י

זרדא. אילן ששמו זרדא, שלני"ר בלע"ז ודפא, (קדושין עב:), בר קשא. ממונה למקץ (שבת קי:), אז: מושל העיר (רשב"ם ב"ב קי:), נשורא. פירורי אוכלין (מולין קה:), איסרא דעניותא. שר שלו (ע"ז סא:), שרא דעניותא, נבל שמיא. ונבל קרי ליה ואובז מקוס מילוס (שבת סב:).

מוסף תוספות

א. כלומר כשדוחקין אותו למכור או למשכן ומאן דשתי טיף טיף, ומאן דסיים מסאניה. כי רשיבתא כרעיה תלא לחמא, קשי לעניותא. דאכיל תחלי ולא משי ידיה מפחד לתלתין יומין.

רבינו חננאל

הני תלת מילי יהיב ערבונא בנהורא, מאן דסריק יבש, ומאן דשתי טיף טיף, ומאן דסיים מסאניה. כי רשיבתא כרעיה תלא לחמא, קשי לעניותא. דאכיל תחלי ולא משי ידיה מפחד לתלתין יומין.

מסורת הש"ס

א) [דמסוכר גרי הערוך ערך סכר] ב) [דכך בני אדם כשיון ידו על פתחתו. ערוך ערך בגן א] ג) [לימא] ד) [לימא] ה) ע"ז יב: ע"ש [ונכתס] שס:) ו) [לימא] ז) [לנקט קריג] שבת קיח., ח) [מודה] ט) ע"י צביי בטו"א"ס סימן רמ"צ דלא גריס ליה, י) אבות פ"ה מ"ב, ס) [מדה טו:] מוס' ד"א פ"ה, יא) ב"ק כג: כ"מ קו: יב) [לנקט קריג], ג) [ב"ב טו:], ד) פ"י אס ד"ת גשאל דבגד אטורי כלומר שאתה גרף לזון דין חמור דנ"י שאל לחי גדול ועשה כהולאתי. ערוך ערך חנק] ט) [ב"ב כ"א], פ) צע"י: הוא להביא לו, צ) [גמות כח:] ק) וישעיה מט:] ר) [שמות כג:] ש) ס"א משום דנקט ליגשא דהתלה צלין נקט ליגשא דהמיקה. ח"מ, ט) [ונ"ע מוס' שבת קג. ד"ה ורבי ומוס' ב"ב קריג. ד"ה ומנו ומוס' בבימות תג. ד"ה חזון].

תורה אור השלם

- קול ה' על הקנים אל הכבוד הרעים ה' על מים רבים: קול ה' בבח קול ה' ביהר: קול ה' שבר ארזים וישר ה' את ארזי הלבנון: וירקדם כמו עגל לבנון וישרץ כמו בן ראמים: קול ה' חוצב לקבוצת אש: קול ה' יחזיל מדבר יחיל ה' מדבר קדוש: קול ה' יחולל אילות ויחשך יערות ובוהכלו כלו אמר כבוד: תהלים כט ג-ט.
- והלא אהת שכתב בערו ובעד בירו ובעד כל אשר לו מוקביד מעשה קדיו דרבת ומקדור פרץ בארץ: איוב א י

הגהות הב"ח

גב' מאי ניהו אמר רב פפא:

מוסף רש"י

איזדהר משברירי.
נחש הוא ומתמעט והולך משס השד כחשף הוא שמע מעטע מינות אוח חחר אוח עד רי, וכן הוא הלחש להנחיתו משס.
סטיירס (בראשית יט) מרגומט שצירי ע"ז יב:) עשה שבתך חול ואל הצטרך לבריות.
לא טיול על אמרים כבוד שמתקין (שבת קיח.) הוי עז כנמר וגוי.
בנמוך להאיא דר"ע דקאמר עשה שבתך חול מיניה לה, ואמי לאורוי לן דלא אמר ר"ע אלא בני השעשה דומקט לו ביזמה, אכל דרך אדם אחר עשמו כנמר וכנשר לעשות ולזן אבי ששמיים לבגד שנתות וימט טויטס (רש"י אבות פ"ה ח"ב, וע"י סור א"ר ח' רמב וב"י שס.) **אל תשב בגובהה של עיר ותשנה**.
שכבוד התורה כלנעם (סוכה סס.)

שבתך במאכל ובמשקה ובמלבוש כמו ימי החול ואל תצטרך לבריות. והשתדל עם השעשה משחקת לו להשתתף עמו, ואפילו למזבן ולזבוני מיניה. חמשה דברים צוה ר' עקיבא את ר' שמעון בן יוחאי, אם בקשת ליחנק התלה באילן גדול. פ"י, אם רצית לשאול בדבר אסור, שאל חכם גדול ועשה כהוראתו. וכשתבשק ללמד לבנך, למדהו בספר מוגה, דשכשתא דעל על. כלומר, אם יקרא בנך בטעות, הטעות שנסכם בלבו כבר נכנס, מי יסירהו מלבו. ואל תבשל בקירה בשביל בה חרדך בין גרושה בין אלמנה.

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

קיב.

דמסוכר. מקיז דס מן הכתפיים. לשון סיכורי: **ידא אלוסיא**. שרגיל להניח ידו אלל נחיריו על שפתיו: **דרגא לפחדא**. דרך הוא להציא לו פחד רוח רעה: **לול שפן אניגרונ אנירדפי**. לחש הוא: **צי גליעי ושמיני**. הנה סציבותי אנשים כחוסים ושמינים ותניחוני: **ונימא ליה לחינא מיא**: הוי עז. התחזק במזמה יותר משיכולת בידך: **אל טעז גצוצה של עיר ופסנה**. מקום שצני העיר עוזרים ושצין שמא כשהן עוזרים ושצין *יטטלון ויפסיקון ממשתנק: **ואל סדור צעיז שראשיה תלמידי חכמים**. דטרוד בגרסה ואל צמילי דליצורא: **לא למיוזבן מיניה ולא לזבוני ליה**. דאיירי דעדיף מזליה נלח וחי ליה להאי: **אמר ליה ר"ש בן יוחי ומי בסכנה**. והלא העגל בסכנה ומה לך בכך: **אס צקשם ליחנק**. לומר דבר שיהיה נשמע לצריות ויקבלו ממך: **היטלה צלין גדול**. אמור צסם אדם גדול: **צחדא**. כשהמיעוק למד צחדא כשהוא מתחיל ללמוד:

אדמסוכר ולא משי ידיה מפחיד שבעה יומי דשקיל מזייה ולא משי ידיה מפחיד תלתא יומי דשקיל טופריה ולא משי ידיה מפחיד חד יומא ולא ידע מאי קא מפחיד ידא אאוסיא דרגא לפחדא *ידא אפוחא דרגא לשינתא תנא אוכלין ומשקין תחת המטה יאפילו מחופין בכלי ברול *רוח רעה שורה עליהן ת"ר לא ישתה אדם מים לא בלילי רביעיות ולא בלילי שבתות ואם שתה דמו בראשו מפני סכנה מאי סכנה רוח רעה ואם צחי מאי תקנתיה *נימא) שבעה קולות שאמר דוד על המים והדר גישתי שנאמר י'קול ה' על המים אל הכבוד הרעים ה' על מים רבים קול ה' בכח קול ה' בהדר קול ה' שובר ארזים וישבר ה' את ארזי הלבנון קול ה' חוצב להבות אש קול ה' יחיל מדבר יחיל ה' מדבר קדש קול ה' יחולל אילות ויחשוף יערות ובהיכלו כולו אמר כבוד ואי לא *נימא) הכי

לול שפן אניגרונ אנירדפין בין כוכבי יתיבנא בין בליעי שמיני אזילנא ואי לא אי אכא איניש בהדיה ניתעריה ולימא ליה פלגיא בר פלגתא צחינא מיא והדר גישתי ואי לא מקרקש נכתמא אחצבא והדר גישתי ואי לא גישדי בה מידי והדר גישתי *ת"ר לא ישתה אדם מים לא מן הנהרות ולא מן האגמים בלילה ואם שתה דמו בראשו מפני הסכנה מאי סכנה סכנת שברירי ואי צחי מאי תקנתיה אי איכא איניש בהדיה לימא ליה פלגיא בר פלגתא צחינא מיא ואי לא *נימא) איהו לנפשיה פלגיא אמרה לי אימי איזדהר משברירי שברירי ברירי רירי ירי רי צחינא מיא בכסי חיוורי: ואפילו מן התמחויו וכו': פשיטא לא נצרכא אלא אפילו לר"ע דאמר ידעשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות הכא משום פרסומי ניסא *מודי) תנא דבי אליהו אע"פ שאמר ר"ע עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות אבל עושה הוא דבר מועט בתוך ביתו מאי נינהו *אמר רב פפא כסא דהרסנא *כדתנן א' יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים ת"ר שבעה דברים צוה ר"ע את רבי יהושע בנו בני אל תשב בגובהה של עיר ותשנה ואל תדור בעיר שראשיה תלמידי חכמים ואל תכנס לביתך *פתאום כ"ש לבית חבירך ואל תמוע מנעלים מרגליך *השכם ואכול בקיץ מפני החמה ובחורף מפני הצינה ועשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות *והוי משתדל עם אדם שהשעה משחקת לו אמר רב פפא לא למיזבן מיניה ולא לזבוני ליה אלא למעבד שותפות בהדיה והשתא *דאמר רב שמואל בר יצחק מאי דכתיב ²מעשה ידיו ברכת כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך אפילו למיזבן מיניה ולזבוני ליה שפיר דמי חמשה דברים צוה ר"ע את רבי שמעון בן יוחי כשהיה חבוש בבית האסורין אמר לו רבי למדני תורה אמר איני מלמדך אמר לו אם אין אתה מלמדני אני אומר ליוחי אבא ומוסרך למלכות אמר לו בני יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק אמר לו ומי בסכנה והלא עגל בסכנה אמר לו *אם בקשת ליחנק היתלה באילן גדול וכשאתה מלמד את בנך למדהו בספר מוגה מאי היא אמר רבא ואיתימא רב משרשיא בחדתא *שבששתא כיון דעל על לא תבשל בקדירה שבישל בה חבירך מאי ניהו גרושה בחיי בעלה דאמר מר גרוש שנשא גרושה ארבע דעות במטה ואי בעית אימא אפילו באלמנה לפי שאין

עיר ותשנה, ואל תדור בעיר שראשה תלמיד חכמים, ואל תכנס לבית פתאום, ואל תמוע מנעלים מרגליך, השכם ואכול בין בקיץ בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דין משנה, אלא עשה כדאמר ר' חזקוני, ואל תצטרך לבריות. חמשה דברים צוה ר' עקיבא את ר' שמעון בן יוחאי, אם בקשת ליחנק התלה באילן גדול. פ"י, אם רצית לשאול בדבר אסור, שאל חכם גדול ועשה כהוראתו. וכשתבשק ללמד לבנך, למדהו בספר מוגה, דשכשתא דעל על. כלומר, אם יקרא בנך בטעות, הטעות שנסכם בלבו כבר נכנס, מי יסירהו מלבו. ואל תבשל בקירה בשביל בה חרדך בין גרושה בין אלמנה.

עין משפט ונר מצוה

ס ד א טוש"ע א"ר ח' ד ספ"ק יט: ס ד ב טוש"ע יו"ד ס' קט"ז ספ"ק ה' ע"ין רמב"ם פ"י"ב מהל' דולח ושמירת נפש הל"ה ונדרב אלפס פ"צ דע"ז דף שט. ונחל"ש שס ספ"י יג ז'ע:]

ג מ"י פ"ח מהל' דולח הל"ז ט"ע ח"מ ס' מטו ספ"י ט טוש"ע י"ד ס' קטז ספ"י דהג"ה:] ס ד ד מ"י פ"ל מהלכות שבת הלכה ז ופ"י מהלכות מתנות עניים הלכ"ז יח סמו"ע ש"ן ג' טוש"ע א"ר ח' סימן רמז טוש"ע יו"ד סימן רנה ספ"ק א:

גליון הש"ס

גב' רוח רעה שורה עליהן. ע"י מורת מים שנוטת דף ט ע"ב ד"ה ריב"ל: רש"י ד"ה אל תשב. ובפסוק ויפסיק לה. ע"י כסדר הדורות כסדר מנאים אוח י דף ק"א ע"ב:

מוסף תוספות

א] [ואין לנו לקרורו בן כל שעה. וכו' לכך נראה אינה דלא רי"ע היה אלא ארית אחרנא היה ששמו קרחה וקרחה הוא שם אדם כמו קרח. מוס' שנת קג.

רבינו חננאל

דמסוכר. פ"י מקיז דס ולא משי ידיה מפחד שבעה יומין. שקל מזייה ולא משי ידיה, מפחד תלתין יומין. שקל טופריה ולא משי ידיה מפחד יום אחד. משי ידמה מפחד יום אחד, ולא ידע ממה מפחד. ידא אפנא דירכא לפחדא, ידא אפנא דירכא לשינתא. אוכלין ומשקין תחת המטה ואפי' מחופין בכלי ברול רוח רעה שורה עליהן. ת"ר לא ישתה אדם בלילי רביעיות ובלילי שבתות. במחשך ואי צחי למיא, לימא לימא צחי קולות קול ה' על המים וכו' וישתה. לא ישתה אדם מן הנהרות בלילה כ"ו. ואפי' מן התמחויו. ואסיקנא אפילו לר' עקיבא דאמר עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות, הכא משום ניסא מתיר שיקח אפילו מן התמחויו. תנא דבי אליהו אע"פ שאמר ר' עקיבא עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות, עושה אדם דבר מועט בתוך ביתו, כגון כסא דהרסנא, כדאמר ר' חזקוני ונאמר קל כנשר ורץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים. (ששה) [שבעה] צוה ר' עקיבא לר' יהושע בנו, אל תשב בגובהה של